

Het Colombia-plan

Speerpunt van de kapitalistische mondialisering van in Latijns Amerika

De Verenigde Staten en de Colombiaanse burgerij beweren dat hun 'Colombia-plan' tot doel heeft de coca- en papavergewassen te vernietigen om op die wijze de drughandel de pas af te snijden. In werkelijkheid gaat het nochtans om een militaristische operatie die erop gericht is de Colombiaanse guerilla te liquideren, de antineoliberales mobilisaties in de Andes te beteugelen en de politiek-economische hegemonie van de Verenigde Staten in heel Latijns-Amerika te vrijwaren. De operatie dreigt uit te lopen op een toestand van totale burgeroorlog, op een internationale uitbreiding van het conflict en op menselijke ravages en onherstelbare ecologische rampen.

Ataulfo Riera

Begin februari van dit jaar werd in de buurt van San Vicente del Caguan de dialoog hervat tussen de 'Gewapende Revolutionaire Krachten van Colombia - Leger van het volk (FARC-EP) en de regering van president Pastrana met als bedoeling de vredesonderhandelingen terug op te starten. De FARC-EP had op 20 november 2000 de onderhandelingen stopgezet om te protesteren tegen de heimelijke samenwerking tussen de Colombiaanse staat en de paramilitaire troepen -extreem-rechtse organisaties die systematisch boeren doden die sympathiseren met de guerilla en wild tekeer gaan tegen iedereen die betrokken is bij het sociaal verzet. Ter gelegenheid van de recente heropstarting van de dialoog, heeft Pastrana het behoud van de gedemilitariseerde zone tot 9 oktober aangekondigd. Het gaat om het gebied dat de FARC-EP bezet sinds november 1998.

Deze schijnbaar positieve evoluties zijn echter zeer bedrieglijk. Want op hetzelfde moment vinden er hardnekkige gevechten plaats tussen het leger en de paramilitaire troepen enerzijds en de FARC-EP anderzijds, in de departementen Cauca en Putumayo, waar het eerste luik van het Colombia-plan wordt voltrokken. Vrede is daar ver weg, het conflict escaleert. De heropstarting van de onderhandelingen dienen eigenlijk voor beide partijen enkel maar om tijd te winnen om zich zo voor te bereiden op de beslissende confrontatie.

Spiraal van geweld

Colombia zakt elke dag een beetje dieper weg in een ongekende spiraal van geweld. Méér dan 1,8 miljoen mensen zijn hun dorpen ontvlucht, 800.000 Colombianen vluchtten naar het buitenland. Elk jaar sterven 25.000 Colombianen door de wapens, hetgeen gelijk staat aan 70 op 100.000 inwoners, één van de hoogste cijfers van de planeet. Naast de slachtoffers die vallen in de gevechten tussen de guerilla en het leger (en de paramilitaire bendes) moet je ook nog eens de vele afrekeningen en maffiamoorden vanuit de drughandel rekenen. Er heerst een sfeer van totale straffeloosheid. De veralgemeende corruptie binnen het burgerlijk staatsapparaat zorgt voor een totale inefficiëntie van het gerecht. Slechts voor één moord op drie wordt er een onderzoek geopend en slechts bij één op de honderd moorden vindt er een veroordeling plaats.

De belangrijkste verantwoordelijken van dit geweld is de Colombiaanse staat zelf, haar repressieve krachten en de paramilitaire bendes. Die laatste zijn sinds 1997 nationaal georganiseerd in de Colombiaanse Unie voor Zelfverdediging. De bendes staan onder controle van de drugtrafikanten en van de grootgrondbezitters. Maar ze knappen ook de vuile werkjes op voor het leger.

Een sociale oorlog

De meerderheid van de slachtoffers zijn militanten van de al dan niet gewapende boerenbewegingen, maar ook van de sociale, politieke, syndicale contestatie-bewegingen. In het jaar 2000 waren de helft van de vermoorde syndicalisten ter wereld Colombianen. Tussen 1995 en 2000 werden er 700 syndicalisten gedood. De heersende klasse kan haar macht enkel veiligstellen door middel van keiharde staatsrepressie en -terrorisme. Op het politieke vlak kent Colombia een tweepartijensysteem waarbij liberalen en conservatieven elkaar reeds decennialang afwisselen aan de macht. Telkens wanneer de macht van die twee partijen in het gedrang komt, wordt dit met geweld verhinderd. Men kan dan ook nauwelijks nog van een democratie spreken, tot 80% van de stemgerechtigden blijven gewoon thuis bij verkiezingen!

Maar de enorme omvang van het geweld is vooral te wijten aan het feit dat de belangrijkste bron van kapitaalsaccumulatie voor de Colombiaanse burgerij voortkomt uit de drughandel. Het geweld is eigenlijk een vorm van sociale controle die erop gericht is om een diepe illegale, onwettelijke en ongelijke samenleving in stand te houden. Het land wordt onderworpen aan strenge neoliberale structurele aanpassings-programma's opgelegd door het IMF en de Wereldbank, die ervoor gezorgd hebben dat 42 miljoen Colombianen onder de armoedegrens leven en de werkloosheidsgraad hoger dan 20% ligt. Het is ook niet toevallig dat de kleme boeren de eerste slachtoffers van het geweld zijn: 81,5% van de gronden zijn in handen van 1,7% van de bevolking; 65% van de boeren moeten zich tevreden stellen met 5% van de gronden; in bepaalde landelijke gebieden bereikt de armoedegrade soms tot 80%. In deze explosieve context lanceerden de Verenigde Staten dus hun beruchte Colombia-plan.

Een sociaal plan?

Het plan heet officieel (en hypocriet) het "Plan voor vrede, welvaart en de versterking van de staat". Het wordt voorgesteld als een plan dat erop gericht is de coca-cultuur uit te roeien via militaire middelen. Aan het plan hangt een prijskaartje van 7,5 miljard dollar vast. Theoretisch gezien zou de Colombiaanse staat 4,5 miljard dollar moeten ophoesten. De rest zou dan bijgepast worden door de VS, de Europese Unie en een aantal internationale instellingen en organisaties. Vooral de VS hebben beslist met veel geld over de brug te komen omdat de grote hoop van de cocaïne die in de VS gebruikt wordt van Colombiaanse oorsprong is.

Volgens president Pastrana omvat het plan ook belangrijke sociale aspecten. Tot op vandaag is er nochtans enkel maar de bijdrage van de VS die hoofdzakelijk militair is. Middels een decreet van 23 augustus kende de VS een steun toe aan het plan ter waarde van 1,319 miljard dollar. 75% van dat bedrag zou gaan naar puur militaire middelen. Terwijl traditioneel de VS-steun naar de Colombiaanse politie gaat, zal in dit geval dus het leger met de poen gaan lopen. Het geld zou bestemd zijn om de drughandel te bestrijden, dit terwijl de banden tussen het leger en de drugbaronnen moeilijk ontkend kunnen worden en het leger verantwoordelijk is voor massale schendingen van de mensenrechten.

Het Colombiaans leger zal in het kader van het Colombia-plan 75 Huey-helicopters, 18 Black Hawk-helicopters en een heleboel radars erbij krijgen. Daarnaast voorziet het plan in een diepgaande reorganisatie en modernisering van het leger. Onder leiding van VS-raadgevers zullen er drie bataljons (3.000 soldaten) opgeleid worden in "de strijd tegen de drughandel". Het leger zal bovendien uitgebreid worden met 30.000 nieuwe manschappen (momenteel beschikt het Colombiaans leger over 130.000 manschappen). De VS sturen in het kader van het plan 500 militaire raadgevers naar Colombia. Dat is veel maar natuurlijk niet voldoende om die 30.000 extra manschappen te trainen en op te leiden. Daarom willen de VS een beroep doen op enkele grote Amerikaanse militaire privé-bedrijven (zoals Military Professional Resources Inc, Dyn Corps of Corporate Soldiers) om deze klus voor hun rekening te nemen.

Deze vorm van uitbesteding van een militaire operatie aan privé-bedrijven komt de VS zeer goed uit en wel om meerdere redenen. Het laat de VS-administratie toe om allerlei wetten te omzeilen. Bovendien moeten die privé-firma's in tegenstelling tot het leger zelf helemaal geen verantwoording afleggen aan het Amerikaans Congres (terwijl ze natuurlijk wel opereren in nauw overleg met het Pentagon). Daarnaast kan deze werkwijze het aantal militaire slachtoffers aan Amerikaanse zijde beperken en kan de VS-administratie haar handen in onschuld wassen in het geval van een -onvermijdelijke- escalatie.

Naar een nieuw Vietnam?

Het Colombia-plan is zonder enige twijfel de belangrijkste militaire inmenging van de Verenigde Staten op het Latijns-Amerikaanse continent sinds de operatie "Just Cause" in 1989 in Panama. Sommigen vergelijken het met een nieuwe Vietnam-oorlog, toen de Amerikanen eveneens in steeds hogere mate verwickeld raakten in een militaire escalatie. In 1995 bedroeg de militaire hulp van de VS aan Colombia 30 miljoen dollar, in 1998 ging het om 130 miljoen dollar, in 1999 om 250 miljoen dollar en voor de periode 2001-2003 werd er 1,3 miljard dollar uitgetrokken. Daardoor neemt Colombia nu de derde plaats in inzake militaire steun van de VS, na Israël en Egypte.

Maar op korte termijn, voorziet het Colombia-plan dus niet in de effectieve deelname van VS-troepen. De Amerikanen hebben natuurlijk ook wel lessen getrokken uit hun negatieve ervaringen in Vietnam. Hun strategie is dus eerder geïnspireerd op hun positievere ervaringen van in El Salvador. Toen in de jaren 80 de Salvadoraanse guerilla op het punt stond om het leger van dat land te overwinnen, hebben de Verenigde Staten op beslissende wijze ingegrepen, zonder echter zelf troepen te sturen. Ze legden het Salvadoraans regime enkele formele democratische hervormingen op.

Neokoloniale plundering

Geen enkele specialist gaat er vanuit dat het Colombia-plan dient om de 'oorlog tegen drugs' te voeren. De enorme budgetten en het hoge aantal militaire manschappen bewijzen dat duidelijk. De Verenigde Staten maken doorgaans niet zo'n budgetten vrij voor vrede, welvaart en nobele morele objectieven. De echte doelstellingen zijn eerder van economische, geostrategische en politieke aard. Het gaat om doelstellingen op twee verschillende niveaus (al zijn ze natuurlijk wel verbonden met elkaar): ten eerste doelstellingen die te maken hebben met de interne situatie in Colombia en ten tweede doelstellingen die betrekking hebben op heel het Latijns-Amerikaans continent.

Ten eerste is Colombia één van de grootste en dichtst bevolkte landen van het continent. Het neemt een belangrijke strategische positie in. Het grenst aan vijf verschillende landen en twee oceanen. Het beschikt over enorme natuurlijke rijkdommen en het is de vierde Latijns-Amerikaanse klant van de VS: 400 van de 500 grootste Amerikaanse bedrijven voeren handel met Colombia. Deze bedrijven hebben zich trouwens verenigd in een "Colombia Business Partnership", en deden via die weg serieus wat lobbywerk ten voordele van het Colombia-plan met als argument dat "de huidige en toekomstige transacties van de Amerikaanse bedrijven bedreigd worden door de drugtraffieken".

De ongerustheid van de VS-burgerij is inderdaad zeer, zeer groot. Maar die ongerustheid heeft alles te maken met de vooruitgang van de guerilla-bewegingen en de kracht van de sociale bewegingen die vechten tegen het neoliberale model. Extra reden tot ongerustheid is dat de huidige Colombiaanse regering, die de IMF-dictaten trouw uitvoert, zelf in zware problemen zit: uit peilingen blijkt dat 82% van de bevolking geen greintje vertrouwen nog heeft in die regering.

De eerste doelstelling van het Colombia-plan bestaat er dus in heel het sociale verzet in Colombia te breken, te beginnen met het gewapend verzet. De Colombiaanse en Noord-Amerikaanse burgerij wil de guerilla uit de weg ruimen. Mocht dat niet lukken zal er gepoogd worden om haar een vredesakkoord op te leggen dat haar positie volledig verzwakt en dat de belangen van de VS veilig kan stellen. Deze doelstelling is ook zeer beslissend om het territorium terug te kunnen innemen dat vandaag gecontroleerd wordt door de guerilla (in totaal gaat het vandaag om bijna de helft van het land). Amerika wil deze gebieden zo snel mogelijk terug openstellen voor de grote multinationale bedrijven.

Daarom zal het onvermijdelijk zijn dat er enorme confrontaties zullen plaatsvinden met de guerilla. De coca-plantages die moeten vernietigd worden in het kader van het Colombia-plan bevinden zich allemaal in de zones die gecontroleerd worden door de guerilla. De boeren moeten van hun gronden verjaagd worden. Met het geweld en de afpersingen van de paramilitairen wil men twee doelen bereiken: enerzijds wil men de guerilla afzonderen van haar sociale basis om haar makkelijker te vernietigen, anderzijds wil men zo snel mogelijk de achtergelaten gronden terug innemen.

Eén van de meest begeerde rijkdommen van Colombië is zonder twijfel de petroleum. Geschat wordt dat Colombia over een petroleumreserve van 25 miljoen ton beschikt. Het land is dan ook de zevende grootste olieleverancier van de Verenigde Staten. Het is dus helemaal geen toeval dat van de bedrijven die zich verenigden in het 'Colombian business partnership' vooral de oliebedrijven het actiefst lobbyen. Het gaat dan om Amerikaanse bedrijven als Occidental Petroleum, BP-Amoco en Texaco. Deze firma's zijn reeds aanwezig in Colombia. Ze tekenden reeds een aantal lucratieve contracten met president Pastrana en hopen hun exploitatie nog te kunnen opdrijven.

De Andes "stabiliseren"

Het Colombia-plan heeft echter ook een functie op het continentale niveau. In een context van economische crisis en een groeiende legitimiteitscrisis van het neoliberale model en de nationale heersende klassen, is het plan er evenzeer op gericht om een brede politieke en economische dominantie van het VS-imperialisme te herstellen en te verstevigen. Met deze militaire inmenging in Colombia willen de VS in de eerste plaats hun verloren basissen van Panama compenseren. En door zich op die wijze duurzaam te vestigen in de Andes-regio willen ze vooral heel die regio, die de laatste jaren gekenmerkt wordt door enorme volkse opstanden, stabiliseren (Peru, Bolivia, Ecuador).

Te meer daar de imperialistische hegemonie sinds enige tijd ook betwist wordt door de nationalistische en bolivaristische opstelling van president Hugo Chavez van Venezuela. Het Colombia-plan laat de VS dus ook toe om de druk op Chavez op te drijven. Venezuela is immers één van de belangrijkste petroleumleveranciers van de VS.

De VS sturen er bewust op aan om al deze landen te betrekken in het Colombiaans conflict en willen de paramilitaire troepen uit Colombia ook kunnen inzetten buiten de landsgrenzen.

Vrijhandelszone

Brazilië, dat eveneens grenst aan Colombia, is ook een zorgenkind van de Verenigde Staten. Het land poogt immers om hoe langer, hoe meer de rol te spelen van regionale grootmacht. Deze evolutie stoot de Amerikanen voor de borst want die trachten net een project op te leggen dat van heel het Amerikaanse continent één grote vrijhandelszone moet maken. De opkomst van regionale machtspolen zou het Noord-Amerikaans leiderschap wel eens in het gedrang kunnen brengen (terwijl de VS zich met dat project natuurlijk wil opwerpen als de politieke en economische leider voor het hele continent). Het Colombia-plan maakt dus integraal deel uit van een poging om de Latijns-Amerikaanse heersende klassen terug volledig te onderwerpen aan de invloed van de VS en fundamenteel dienen die militaire middelen dus vooral om de kapitalistische mondialisering op te drijven. De Amerikaanse multinationals zullen daar dan de vruchten van plukken.

We stelden reeds dat er in de regio een schat aan natuurlijke rijkdommen aanwezig is (zoals petroleum). De Verenigde Staten azen ook op het Amazonewoud. Dat bevat immers het belangrijkste en meest gediversifieerd ecosysteem van de hele wereld: méér dan één miljoen ontdekte levende species, plus miljoenen onontdekte. In deze tijden van de bio-technologische en genetische revoluties zal de controle over deze rijkdom beslissend zijn voor het in standhouden van de almacht van het Amerikaans imperialisme en haar multinationals.

Mobilisaties

Het Colombia-plan houdt dus enorme gevaren in. Gelukkig ziet tegelijkertijd ook een brede anti-imperialistische beweging het daglicht. Een beweging die zich heeft voorgenomen om met alle mogelijke middelen dit plan te dwarsbomen. Niet enkel in Colombia bestaat er verzet, ook in de rest van Latijns-Amerika, in de VS zelf én in Europa.

Een militaire escalatie zou op geen enkele wijze het conflict in Colombia helpen oplossen. Het zou al evenmin de drughandel tegengaan of de Latijns-Amerikaanse crisis bestrijden. Een radicale landhervorming en een vrede die gepaard zou gaan met even radicale sociale en democratische veranderingen zouden wel een leefbaar alternatief kunnen bieden voor de volkeren uit de regio. Deze doelstellingen zullen echter nooit bereikt worden zonder de verwezenlijking van de 'Bolivaristische droom' van Ché Guevara om via socialistische revoluties een Latijns-Amerikaans 'Patria Grande' (algeheel vaderland) te creëren. ✍

✍

De guerilla van Colombia

Colombia kent vandaag drie belangrijke guerilla-bewegingen. Ten eerste is er de FARC-EP, ten tweede het 'Nationaal Bevrijdingsleger' (ELN, castro-guevaristisch, 4000 guerrillero's) en ten derde het Volks Bevrijdingsleger (EPL, maoïstisch, enkele honderden guerrillero's). De FARC-EP is zonder meer de sterkste beweging. Ze ontstond in de jaren 60 als gewapende arm van enerzijds de Colombiaanse Communistische Partij en anderzijds de autonome boeren-gemeenschappen. Vandaag telt de FARC-EP rond de twintigduizend guerrillero's, ze controleert 40% van de gemeenten van het land en beschikt zowel over boeren-netwerken als stedelijke militieën. Sinds 1998, toen de beweging belangrijke overwinningen boekte op het leger, stond het leger de guerilla een gedomineerde zone van 42.000 vierkante kilometer toe (bijna even groot als België) waar de FARC-EP een soort staat binnen de staat wist op te richten (of een soort dubbele macht). De FARC-EP vaardigt er wetten uit, organiseert er het gerecht en verzekert er de belangrijkste sociale voorzieningen en het onderwijs. In deze gedomineerde zone heeft de FARC-EP brede forumdebatten opgestart, waaraan meer dan 25.000 Colombianen deelnamen (burgers, syndicalisten, boeren,...). Deze forums hebben het programma van de FARC enorm verrijkt, meer bepaald wat betreft de eliminatie van coca-velden en de overschakeling naar een andere landbouw.

Hoewel wij de legitimiteit van de guerilla en het gewapend verzet erkennen omdat ze in de huidige Colombiaanse context een belangrijk onderdeel van het sociaal verzet vormen, mogen we ze allerminst vrijstellen van kritiek. In tegenstelling tot wat de VS en de grote media willen doen geloven zijn ze niet organisch verbonden met de drugstrafieken. Ze heffen wel een revolutionaire belasting op alle commerciële transacties in hun zone, dus ook op de drughandel. We hoeven dus niet te ontkennen dat die handel voor de guerilla een belangrijke inkomstenbron is. Dit leidt uiteraard soms tot vormen van corruptie, deserte of collaboratie met de drugmafia. Bovendien wordt de helft van de 3000 jaarlijkse ontvoeringen waarbij losgeld geëist wordt, uitgevoerd door de verschillende guerillabewegingen. In onze ogen een zeer bedenkelijke methode.

Drugs: een echt probleem, nepoplossingen

De Colombiaanse landbouwproductie werd onophoudelijk geteisterd door de val en de sterke schommelingen van de grondstofprijzen, veroorzaakt door het feit dat de mondiale markt gedomineerd wordt door de kapitalistische grootmachten en hun bedrijven. Die problemen zorgden ervoor dat honderdduizenden arme boeren zich genoodzaakt zagen om over te schakelen naar de coca- en papaverproductie, wilden ze tenminste niet van honger sterven. Colombia is de nummer één geworden van deze productie, met 21.000 hectaren velden geteld. Geschat wordt dat zowat één miljoen mensen afhankelijk zijn van de drugeconomie in Colombia. De markt is goed voor zo'n 50 miljard dollar per jaar. Maar van deze som komt echter slechts 2,5 miljard terecht in het land zelf. Daarvan gaat slechts 500 miljoen, of 1% van het totale bedrag, naar de 400.000 kleine producenten en hun families. De rest van het geld komt terecht op bankrekeningen en wordt witgewassen in de Verenigde Staten. Het Colombia-plan heeft als officiële doelstelling om de drughandel tegen te gaan. Hiervoor moeten nu die kleine producenten opdraaien. Hun coca-velden zullen met zware herbicides, verspreid door vliegtuigen, vernietigd worden. Honderdduizenden ton giftige herbicides zoals Glyphosarium, dat door Monsanto wordt geproduceerd onder de naam Roundup, worden ingezet tegen de coca- en papavercultuur. Dit gif zal echter tegelijk ook de andere gewassen en begroeiingen aantasten en vernietigen. Dit zal leiden tot een ecologische ramp en tot ernstige gezondheidsproblemen bij de bevolking. In het kader van het plan zal er ook gewerkt worden met het transgenetisch gas Fusarium Oxysporum. Waar dit gas zal gebruikt worden zal er geen enkele ontginning meer mogelijk zijn. De bevolking loopt ernstige risico's want het kan misgroeiingen bij baby's creëren en kanker doen toenemen. Het ecologisch evenwicht zal er zeker door verstoord worden. Dit terwijl de ervaring aantoont dat indien je coca-plantages vernietigt, de drugmafia gewoon elders naar producenten op zoek zal gaan. De echte doelstelling is duidelijk: de boeren van hun gronden verjagen om de guerilla te kunnen verslaan en de gronden terug in te kunnen palmen.